

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ ΣΤΟ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ

Πηγές για τη διδασκαλία της Αρχαιολογίας στο Διαδίκτυο (μέρος 2ο)

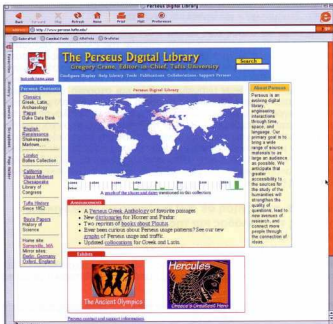
4) Perseus Digital Library, Classics Collection
επιμ. G. Crane
<<http://www.perseus.tufts.edu/>> (αγγλικά)

Η ψηφιακή βιβλιοθήκη *Περσέας* περιλαμβάνει ένα σύνολο θεματικών συλλογών (βάσει θεμάτων) για τους ελληνικούς παπύρους του Πανεπιστημίου Duke, ψηφιακές συλλογές με θέμα την Αναγέννηση, την ιστορία του Λονδίνου από την ίδρυσή του μέχρι τον 19ο αιώνα, την ιστορία ορισμένων περιοχών της Β. Αμερικής, κ.ά.), που διατίθενται στο Διαδίκτυο (εικ. 1). Με τον όρο «ψηφιακή βιβλιοθήκη» δηλώνεται ένα ψηφιακό περιεχόμενο τόσο πλούσιο, που παρουσιάζεται με αυτό τον τρόπο μαζί με τα «εργαλεία», δηλαδή τα ειδικά προγράμματα που επιτρέπουν την πρόσβαση σε αυτό και τη χρήση του. Η πιο γνωστή και παλιά συλλογή, αυτή για την κλασική αρχαιότητα, άρχισε να αναπτύσσεται στα μέσα της δεκαετίας του '80 με πρωτοβουλία καθηγητών Κλασικής Φιλολογίας και Αρχαιολογίας σε αμερικανικά πανεπιστήμια, και με σκοπό να υποστηρίξει τη διδασκαλία των σχετικών μαθημάτων στους φοιτητές (για τη διάθεσή του περιεχομένου σε ψηφιακούς δίσκους, βλ. *Αρχαιολογία και Τέχνες* 72 (Ιουλ.-Αύγ.-Σεπτ. 1998), σ. 105). Περιλαμβάνει κατ' αρχήν επιλεγμένα έργα από την αρχαία ελληνική και λατινική γραμματεία στο πρωτότυπο και την αγγλική του μετάφραση (444 συνολικά). Ειδικά τα αρχαία ελληνικά κείμενα δίνουν είτε στο πρωτότυπο είτε μεταγλωττισμένα με λατινικούς χαρακτήρες. Επίσης, όσον αφορά την εμφάνιση του αρχαίου ελληνικού κειμένου παρέχονται διαφορετικά πολυτονικά συστήματα με τις αντίστοιχες κωδικοποιήσεις τους, τα οποία θα πρέπει να υποστηρίξει ο υπολογιστής του αναγνώστη προκειμένου να διαβάσει το πρωτότυπο (λεπτομερείς πληροφορίες παρέχονται στη «Βοήθεια» του *Περσέα*). Εκτός από τις βασικές λειτουργίες εμφάνισης και ερωτηματολόγιου, ειδικά εργαλεία –που υλοποιήθηκαν χάρη στην εμπειρία των εμπνευστών του *Περσέα* σε ηλεκτρονικά κείμενα στο πλαίσιο προγραμμάτων όπως ο *Thesaurus Linguae Graecae* (www.tlg.usc.edu/)– διευκολύνουν την ανάλυση, τη μελέτη και την επεξεργασία των ηλεκτρονικών αυτών κειμένων: μορφολογική ανάλυση λέξεων, λεξιλόγιο και συχνότητα εμφάνισης των λέξεων σε κάθε έργο, κ.ά.

Περίεχει, ακόμη, καταλόγους, που γράφτηκαν από ειδικούς για τις ανάγκες του *Περσέα*, με αρκετές εκατοντάδες αντικείμενα και μνημεία αρχαϊκής και κλασικής κυρίως εποχής (αρκετές εκατοντάδες κτίσματα, 1200 νομίσματα, 100 δακτυλοδείκτες, 1800 γλυπτά, πάνω από 1500 αγάλια και τουλάχιστον 100 αρχαιολογικές θέσεις) με συνοπτικές πληροφορίες και οικονομική τεκμηρίωση (π.χ. για ένα κτίμα: ονομασία, θέση, τύπος, συνοπτική περιγραφή, χρονολόγηση, εποχή, κάποιον ιστορικό έρευνας, βιβλιογραφία, συνδεδεμένες δυναμικές προς εικόνες και επεξηγηματικά λήμματα από το περιεχόμενο του *Περσέα*).

Το περιεχόμενο αυτό υποστηρίζεται με διδακτικά συγγράμματα, μελέτες και άλλα κείμενα, που είτε γράφτηκαν ειδικά για την ψηφιακή βιβλιοθήκη, όπως η ομώνυμη εγκυκλοπαίδεια που περιέχει επεξηγηματικά λήμματα, είτε πρόκειται για συγγράμματα από την υπάρχουσα βιβλιογραφία σε διάφορες γλώσσες, που ψηφιοποιήθηκαν και εντάχθηκαν στο υλικό του *Περσέα* (σχολία στα αρχαία κείμενα, εγχειρίδια για τη γραμματική και το συντακτικό, μελέτες πάνω σε θέματα Αρχαιολογίας και Ιστορίας της Τέχνης), ή εγκυκλοπαιδικά έργα, όπως η γνωστή *The Princeton Encyclopedia of Classical Sites* (Princeton 1976), και λεξικά, όπως το *Liddell-Scott* (Oxford 1940).

Διαφορετικοί τρόποι πρόσβασης έχουν προβλεφθεί για την εξερεύνηση του περιεχομένου. Ο πιο απλός τρόπος είναι τα αναλυτικά

1. Η γενική οθόνη πρόσβασης και επιλογής περιεχομένου του *Περσέα*. Στο χάρτη και το χρονολογικό δέσμο σημειώνονται οι τόποι και η χρονική διάρκεια που καλύπτουν οι ψηφιακές συλλογές του *Περσέα*.

περιεχόμενα, που παρουσιάζουν συνοπτικά όλες τις κατηγορίες υλικού: τον κατάλογο των ελληνικών και λατινικών κειμένων, τις συνοδευτικές μελέτες και τον κατάλογο των εικόνων, ως προς το είδος, το περιεχόμενο, το δημιουργό και την προέλευσή τους (56.652 εικόνες). Οι φωτογραφίες δημοσιεύονται με έγκριση των αρμόδιων φορέων, ορισμένοι από τους οποίους, όπως για παράδειγμα η Αρχαιολογική Σχολή της Απτεκαμπουλίου του Βερολίνου, δεν διαθέτουν ακόμη φωτογραφίες των εκθεμάτων τους σε δικτυακό τόπο εκτός του *Περσέα*. Στη σελίδα των αναλυτικών περιεχομένων προσφέρεται επίσης μηχανή αναζήτησης που επιτρέπει τη δυναμική ανασύμβαση των περιεχομένων ως προς ένα συγκεκριμένο κριτήριο (π.χ. κείμενα σε γαλλική ή γερμανική γλώσσα). Για τη διευκόλυνση της πρόσβασης στο περιεχόμενο, και κατ' αναλογία με τα αναλυτικά περιεχόμενα της συλλογής, παρέχεται ακόμη περιγραφικός κατάλογος όλων των γενικών εργαλείων στην ψηφιακή βιβλιοθήκη (*Perseus Tools and Information*). Σ' αυτά περιλαμβάνονται μηχανές αναζήτησης, είτε στο ίδιο το περιεχόμενο είτε στα περιγραφικά δεδομένα των αρχείων που το αποτελούν (metadata), αναζήτηση με συγκεκριμένα κριτήρια στο περιεχόμενο των καταλόγων και απευθείας πρόσβαση στο οικονομικό υλικό (εικ. 2), δυναμική προβολή γεωγραφικών τόπων σε χάρτη και δυνατότητα γραφικής αναπαράστασης του συνόλου ή τμημάτων του περιεχομένου, όπως το κείμενο μιας ιστοσελίδας ως προς τις γεωγραφικές θέσεις ή τις χρονολογίες που αναφέρονται σε αυτά (εικ. 1).

Για τους λιγότερο εξοικειωμένους αναγνώστες προσφέρονται συγκεκριμένα σημεία εκκίνησης και επιλεγμένο περιεχόμενο, όπως οι ανθολογίες κειμένων, με επιλεγμένα αποσπάσματα αρχαίων ελληνικών ή λατινικών κειμένων σε αγγλική μετάφραση, ή θεματικές παρουσιάσεις κατάλληλες κυρίως για το ευρύ κοινό (για τον Ηρακλή/Hercules, του αρχαίου Ολυμπίου Αιώνος) (εικ. 1).

Η πλοήγηση στο περιεχόμενο γίνεται χάρη στις συνδέσεις ανά-

μεσα σε διαφορετικούς τύπους πληροφορίας στις οθόνες παρουσίασης των μονάδων περιεχομένου (όπως τα διαφορετικού τύπου κείμενα, τα κάθε είδους αντικείμενα και μνημεία, τις αρχαιολογικές θέσεις, την εικονογραφική τεκμηρίωση, κ.ά.), που συμπληρώνουν τους υπάλοιπους τρόπους εξερεύνησης του περιεχομένου.

5) Οδυσσεάς, μουσεία, μνημεία και αρχαιολογικοί χώροι της Ελλάδας από το Υπουργείο Πολιτισμού <<http://culture.gr/>> (ελληνικά και αγγλικά)

Το γνωστό σε όλους μας εθνικό σύστημα πληροφόρησης για τα μουσεία και τους αρχαιολογικούς χώρους της Ελλάδας λειτουργεί στο Διαδίκτυο από το 1996. Προσφέρει συνοπτικές παρουσιάσεις με μορφή κειμένου και συνοδευτικών εικόνων (με δυνατότητα μεγέθυνσης, συνήθως) επιλεγμένων αντικειμένων από μουσεία και συλλογές, αρχαιολογικών μνημείων καθώς και στοιχεία τοπογραφίας των αρχαιολογικών θέσεων. Η απουσία αναλυτικών πληροφοριών στις περιγραφές εξισορροπείται από το εύρος της επίλογής και τον πλούτο του περιεχομένου. Για την πρόσβαση στο περιεχόμενο παρέχονται κατάλογοι μουσείων (αλφαβητικά και θεματικά), αρχαιολογικών χώρων (αλφαβητικοί), καθώς και γεωγραφική πρόσβαση μέσα από το χάρτη της Ελλάδας. Λειτουργεί ακόμη αναζήτηση με ελεύθερο κείμενο στις συγκεκριμένες ενότητες περιεχομένου.

6) Metis, περιήγηση σε επιλεγμένους αρχαιολογικούς χώρους της Ελλάδας και της Τουρκίας

επιμ. Β. Hartzler

<<http://www.stoa.org/metis/>> (αγγλικά)

Η συλλογή αυτή περιλαμβάνει παρουσιάσεις 63 αρχαιολογικών θέσεων στην Ελλάδα και την Τουρκία από την προϊστορική μέχρι τη

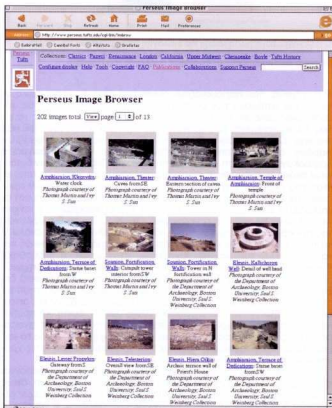
3. Metis, οθόνη παρουσίασης της Πρίνη. Στα αριστερά η κάτοψη του χώρου σε μεγέθυνση, με σημειωμένη τη θέση του ιερού της Αθήνας, και στα δεξιά η πανοραμική εικόνα του ναού της Αθήνας.

ρωμαϊκή εποχή, που δημιουργήθηκαν με την τεχνολογία QuickTime. Πρόκειται για πανοραμικές εικόνες 360 μοιρών, που παράγονται με σύνθεση διαδοχικών λήμνων χάρη στο ειδικό αυτό λογισμικό, απαραίτητο για τη δημιουργία των ανώνυμων των πανοραμικών εικόνων (το τμήμα του λογισμικού που επιτρέπει την ανώνυμη των πανοραμίων προσφέρεται δωρεάν στο Διαδίκτυο, www.apple.com/quicktime/download). Χάρη σ' αυτές ο χρήστης μπειάται την εμπειρία μιας πραγματικής επίσκεψης στο χώρο – σαν να στεκόταν στο σημείο λήψης και να έβλεπε γύρω του τον περιβάλλοντα χώρο σε 360 μοίρες. Ο δημιουργός των πανοραμίων, Bruce Hartzler, μεταπτυχιακός φοιτητής Αρχαιολογίας στο Πανεπιστήμιο του Τέξας, χρησιμοποίησε για τη σύνθεση των αναπαραστάσεων όλων των χώρων πάνω από 50.000 φωτογραφίες και ειδικό φωτογραφικό εξοπλισμό.

Στη νέα, βελτιωμένη έκδοση της Metis, τα πανοράματα συνοδεύονται από τις κατάφρες των αρχαιολογικών χώρων, μέσα στις οποίες ειδική κόμβα (συνδέσεις) αποτελούν σημείο πρόσβασης στο αντίστοιχο πανόραμα: στο ένα παράθυρο σημειώνεται η θέση του επισκέπτη στον αρχαιολογικό χώρο και στο άλλο εμφανίζεται η πανοραμική εικόνα που θα έβλεπε, αν ήταν εκεί (εικ. 3). Και για το χάρτη και για την πανοραμική εικόνα παρέχεται δυνατότητα μεγέθυνσης και σμίκρυνσης (λεπτομέρεια ή συνολική άποψη του χάρτη), ενώ ειδικά για τις πανοραμικές εικόνες, ενώ χειριστήριο επιτρέπει να περιηγηθεί κανείς στο εσωτερικό της εικόνας και να την εξερευνήσει. Εκτός από τη χαρτογραφική πληροφορία, η πρόσβαση στις πανοραμικές εικόνες κάθε αρχαιολογικού χώρου γίνεται και από τη συνοδευτική λίστα με τα μνημεία και άλλα στοιχεία της τοπογραφίας του. Το περιεχόμενο των πανοραμικών εικόνων υπομνηματίζεται συνήθως με λήμματα από την ψηφιακή βιβλιοθήκη *Perseus* του Πανεπιστημίου Tufts των ΗΠΑ και την εγκυκλοπαίδεια *The Princeton Encyclopedia of Classical Sites* (PECS).

Ημερομηνία επίσκεψης των δικτυακών τόπων: Μάιος 2003. Το αφιέρωμα συνεχίζεται στο επόμενο τεύχος.

Επικοινωνία: στη διεύθυνση του περιοδικού ή kcharatzto@aol.com

2. Πρόσβαση στην εικονογραφική τεκμηρίωση των αντικειμένων των καταλόγων με τη μορφή ψηφιδωτού εικόνων: κτίρια που βρίσκονται στην Αττική (Art and Archaeology Browser).

Τη στήλη της Πληροφορικής επιμελείται η Κατερίνα Χαριτζοπούλου Αρχαιολόγος ειδικευμένη στην Τεκμηρίωση